

Michaela Dvořáková: Civil Religion versus Wall of Separation: examining the Constitutionality of religious Expressions & Symbols in American Public Square (Sphere???)

červen 2007

(posudek magisterské diplomové práce, vypracoval Miloš Calda)

Charakteristika práce

Michaela Dvořáková se zabývá vývojem interpretací té části 1. dodatku k Ústavě USA,¹ která pojednává o vztahu náboženství a státu. Zejména se soustředí na postupně se vyvíjející interpretace Nejvyššího soudu USA. Klíčový termín „wall of separation“ se objevil v proslulém dopise Thomase Jeffersona z roku 1802, v němž psal o vztahu státu a náboženství baptistickému sdružení v Danbury.²

Autorka rovněž pracuje s pojmem „civil religion“, se kterým přišel Jean-Jacques Rousseau a který byl v americkém diskurzu převzat. Je evidentní, že v tak religiozním národu, jakým je americký, je velmi obtížné zakázat veřejným osobnostem jakékoli zmínky potenciálně náboženského charakteru. Termín „civil religion“ se jeví jako vhodné pojmenování role náboženství v USA, státu, v němž na rozdíl od ostatního světa nikdy nevznikla – na federální úrovni – státní církev náboženství, spojení té či oné denominace se státní mocí. Asi z tohoto důvodu je v USA vyšší míra – svobodně zvolené – religiozity než ve většině evropských zemí, snad s výjimkou Irska a Polska. Autorka správně upozorňuje, že na tento úkaz upozornil již Alexis de Tocqueville. Mohla se zmínit i o úvahách o souvislosti americké pluralitní religiozity s charakterem amerického národa v textech jiného Francouze, de Crevecoeura.

Autorka se rovněž zabývá uvažováním Nejvyššího soudu USA o přípustnosti náboženských termínů a symbolů ve veřejné sféře, jako je nápis „In God We Trust“ na bankovkách a mincích, odvolávání se na Boha ve státních projevech (např. ve všech inauguračních projevech prezidentů).

Zvláštní pozornost věnuje autorka 1. dodatku k Ústavě USA, tzv. „Establishment Clause“, a historii interpretací tohoto dodatku nejvyšším soudem. V tomto posudku není místo pro detailní vyličení jejích výkladů. Konstatuji však, že je vynikající.

V závěru autorka konstatuje: „Taking into account the widespread religiosity among American citizens including the President... a decision aiming to exclude religion from the public realm would be highly unfavorable and politically almost impossible.“ Práce končí poněkud ponurým konstatováním, že v důsledku náboženské diverzifikace amerického národa bude růst počet těch, kteří budou pociťovat odcizení či exkluzi z komunity, která dává

¹ „Congress shall make no law respecting an establishment of religion, or prohibiting the free exercise thereof; or abridging the freedom of speech, or of the press; or the right of the people peaceably to assemble, and to petition the Government for a redress of grievances.“

² Klíčová Jeffersonova formulace zní: „Believing with you that religion is a matter which lies solely between man & his god, that he owes account to none other for his faith or his worship, that the legitimate powers of government reach actions only, and not opinions, I contemplate with sovereign reverence that act of the whole American people which declared that their legislature should make no law respecting an establishment of religion, or prohibiting the free exercise thereof, thus building a wall of separation between church and state.“ <http://www.usconstitution.net/jeffwall.html> 19.06.2007

takovou váhu náboženským praktikám a symbolům.

„Civil Religion versus Wall of Separation: Examining the Constitutionality of Religious Symbols in American Public Square“

Hodnocení a závěr

Michaela Dvořáková předložila vynikající práci, logicky a pečlivě zpracovanou. Její diplomová práce by měla být publikována. Navrhuji, aby byla ohodnocena jako výborná, a zkušební komise by měla uvážit návrh na udělení pochvaly děkana. Při obhajobě by autorka mohla pohovořit o tom, zda a v jakém smyslu byl Thomas Jefferson federalista. Ve svém prvním inauguračním projevu sice prohlásil "We are all republicans-we are all federalists," ale tato slova byla řečena v určitém kontextu.

Doc. PhDr. Miloš Calda

20. června 2007

Vít Fojtek
PhDr. Vít Fojtek Ph.D.

V Praze, 18. června 2007